

SESSIÓ 3. POLÍTIQUES D'INFANCIA

Tema: Les polítiques d'atenció a la Infància

Anàlisi de la situació actual i de les intervencions de treball en xarxa

Aspectes clau:

- La Llei de drets i oportunitats a la infància i el Pacte per a la infància
- De la malnutrició infantil a Catalunya a una visió integral de la problemàtica

---

Materials bàsics

Convenció sobre els drets de l'infant

http://www20.gencat.cat/docs/dasc/03Ambits%20tematic/07Infanciaiadolescencia/Observatori%20drets%20infancia/destacats%20columna%20dreta/Convencio_drets_infancia.pdf

LLEI 14/2010, del 27 de maig, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència.

http://www20.gencat.cat/docs/dasc/03Ambits%20tematic/07Infanciaiadolescencia/Legislacio/Llei_drets_i_opportunitats/Text_projecte_Llei/Pdf/Llei_14-2010_dogc.pdf

Pacte per a la infància

http://www20.gencat.cat/docs/bsf/03Ambits%20tematic/07Infanciaiadolescencia/pacte_infancia%20catalunya/pacte_infancia_catalunya%20%20juliol_2013.pdf

Impacte de la llei dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència en les polítiques Educatives locals

http://www.de0a18.net/pdf/doc_textos_impacte llei_infancia.pdf

Anàlisi valorativa del pacte per la infància. Capsif

http://www20.gencat.cat/docs/Departament_de_la_Presidencia/Ambits_actuacio/CAPSIF/Informes/Informe_CAPSIF_pacte_infancia.pdf

Reflexions i propostes del CAPSIF al voltant del tema de "La malnutrició infantil a Catalunya

http://www20.gencat.cat/docs/Departament_de_la_Presidencia/Ambits_actuacio/CAPSIF/Informes/Informe_CAPSIF_malnutricio_infantil.pdf

---

Lloc i data: IGOP-Urrutia, 20.11.2013

Participants: Teresa Aragonés, Bet Barberà, Maite Boldú, Enric Canet, Marta Fité, Mercè Ginesta, Joan Subirats, Ramona Torrens, Toni Vilà.

Coordinació de la sessió: Enric Canet

Introducció del tema: Paco Estellés, Vicepresident de FEDAIA, i Natxo Orts, responsable dels projectes del Casals d'infants de Santa Coloma i Badalona

---

1. PRESENTACIÓ

S'acostuma a presentar la problemàtica d'infància com si fos un fet aïllat, s'ha oblidat que l'infant forma part d'una família i una llar. Es considera que s'ha d'enfocar com un problema multifactorial amb una visió sistèmica, p.e. la relació de la problemàtica de la infància amb el desnonament i l'atur. No es pot separar l'atenció a l'Infant de l'atenció a la seva família i al seu entorn.

Així mateix, es pensa que s'analitzen poc el processos, sembla un fet que ha aparegut de cop i per això es pretenen solucionar amb ajudes puntuals: beques menjador, banc d'aliments, etc. Les accions adreçades a l'atenció de les necessitats actuals dels infants a la nostra societat no poden ser pedaçes per sortir del pas, sinó que cal actuar i fer-ho amb perspectives de futur i amb visió de procés educatiu.

Le polítiques per a la infància actuals són compartimentades (educació, salut, serveis socials, etc.), quan per a ser efectives caldrien plantejaments globals. Les problemàtiques es tracten de forma sectoritzada i parcial des de benestar social i no de forma global i intersectorial.

Les transferències de recursos que es realitzen a les polítiques per atendre les necessitats la infància no redueixen les necessitats en el mateix nivell que les adreçades a la gent gran, que són més efectives.

La Llei catalana dels drets i oportunitats de la infància i l'adolescència (LDOIA, 2010) té en compte la infància en risc, que en descriu els supòsits que es dona, i assenjala la importància d'articular polítiques per a la infància més transversals, així com la necessitat d'evitar les polítiques sectoritzades per departaments de la Generalitat. És a dir, cal una mirada comuna al què passa a la infància en un territori i disposar l'atenció concreta a qui ho necessita.

Des del món local hi ha experiències integrals, p.e. les comissions locals escolars per fer diagnòstic, coordinar actuacions, treballar les famílies més complexes, establir qui és el referent, etc. És considera una bona experiència amb costos baixos.

La LDOIA també distingeix entre les situacions de risc i les d'abandonament i maltractaments. Aquesta llei normalitza, amplia i dona sentit als drets dels infants. No obstant, la participació en la llei segurament no va ser prou extensa perquè es donés un implicació social suficient per entendre les modificacions i el canvi de paradigma que suposava. Per això, es va fer al Pacte per a la Infància a Catalunya, tot i que el procés hagués d'haver estat invers, primer el Pacte i en base al qual fer la llei.

Un dels problemes és que la llei es desenvolupa lentament i el pacte sense aquest marc és difícil tirar-lo endavant. Tot i això, ja s'han aprovats els reglaments de l'esmentada llei referents al consell de participació, els consells d'infància de Catalunya i locals, el règim sancionador, les taules territorials. Aquestes taules amb participació pública i privada tenen un caràcter transversal i es pensa que poden ser una bona eina.

També s'han creat els indicadors d'avaluació de les polítiques per a la infància i algunes actuacions de prevenció (centre oberts, protocols de prevenció i detecció de maltractaments, etc.).

Pel que fa al Pacte per a la Infància, tot i que té 4 parts (participació, inclusió social, atenció infància i mitjans de comunicació) la classe política està preocupada per un tema puntual: la malnutrició, sembla difícil que puguin copsar la complexitat i que no vegin que la malnutrició només és un símptoma. Les polítiques per a la infància no suposen ni l'1 % de la despesa i la RMI que hagués pogut ser una bona eina per evitar situacions de pobresa familiar han perdut el caràcter de prestació garantida.

Actualment es dona una bona i efectiva intervenció coordinada de les famílies a nivell local (proximitat), les taules poden ajudar a aquesta tasca.

Propostes que es podrien fer per millorar la situació:

- a. Establir una prestació garantida a les famílies.
- b. Desenvolupar una efectiva i coordinada intervenció en l'atenció a les famílies a nivell local (proximitat).
- c. Treballar amb les famílies preventivament.
- d. Tenir en compte els processos i els itineraris de formació dels infants per tal d'integrar-los.

- e. Grup d'especial atenció: de 16 a 18 anys, que són els grans oblidats. Ja han acabat l'escolarització obligatòria i no entren en els circuits habituals.

Des de l'àmbit local es té més clar que cal actuar des d'una filosofia global, s'ha de treballar amb la família (especialment les més cronificades) i mantenir a l'infant en el si de la família, sempre que sigui possible. Cal una mirada ampla i cercar complicitats, que no sempre és fàcil, cada àmbit es tanca en el seu món (p.e. els mestres treballen des de la visió de l'escola – malnutrició = menjadors escolars- oblidant la part comunitària). Es parla de xarxa però les entitats no s'impliquen i alguns sectors (p.e. esports) es senten allunyats. Tanmateix, el treball en xarxa per atendre a famílies concretes és complicat, ja que costa molt posar-se d'acord sobre com intervenir.

En aquest àmbits de vegades es generen dinàmiques de bons vs. dolents (s'ha d'evitar l'etiquetatge i la pretensió que tots els d'una categoria es comporten igual) i professionals vs. voluntaris, degut a que no queden clars els objectius de cadascun. Des de l'àmbit professionals s'observa com es criminalitzen certes famílies o alguns infants, també és preocupant l'augment de les malalties mentals, l'excés d'etiquetatge o la medicalització, així com les situacions de solitud, l'aïllament de les famílies i la disminució del comunitarisme.

2. QÜESTIONS TRACTADES AL DEBAT

A. Els serveis socials i l'atenció a la infància

- Es rep des de diferents instàncies un bombardeig de pressions perquè els nens passen gana i les grans ONGs (que reben subvencions públiques) s'ho varen prendre com una cosa seva. Semblen donar a entendre que els serveis socials no s'havien assabentat, es malfien dels serveis socials públics. Aquest tema de la malnutrició ha afectat molt el treball dels agents en el territori (escoles, serveis socials, centres oberts).
- Es considera que s'ha de treballar més l'actuació conjunta dels àmbits i l'enfocament global, així com un treball en xarxa, sinó passa que com p.e. que les comissions socials escolars acaben identificant els nens amb carències amb els que reben les beques menjador. No obstant s'hauria de diferenciar e treball en xarxa de les taules territorials.
- S'hauria d'establir un treball en xarxa real i interdisciplinari, amb plantejament més comunitaris i interinstitucionals. Es considera important el desplegament del treball comunitari amb les famílies i els infants per tal d'empoderar-los.

El treball comunitari facilita la detecció de casos d'infants en situació de risc, abandonament o maltractament i permet donar solucions des del teixit social, però per això cal donar-los-hi eines

- Els professionals es fan càrrec de situacions molt complexes i es veuen obligats a fer contencions molt difícils (els EAIA tarden molt) que els fa complicat mantenir la pressió per modular el què es pot admetre i no. En aquesta situació resulta imprescindible una bona formació, tanmateix només es possible a partir de persones han de tenir capacitat per organitzar-se i portar a terme el projecte (p.e. experiències de la criança compartida).

Un problema és que s'ha convertit a les persones en *clients*, canviar aquesta concepció a partir del treball comunitari costa, ja s'hi han acostumat.

D'altra banda, aquestes entitats cíviques que col·laboren en la definició de necessitats i en la resolució de les problemàtiques tenen dret a incrementar la seva participació des del començament en la definició de les polítiques i en la presa de decisions en la seva execució (coproducció de polítiques).

- La desconfiança és un altre element a tenir en compte. Les entitats es malvien de les administracions i a l'inrevés. El treball en el territori no fa desaparèixer del tot la desconfiança entre els agents públics i privats que intervenen i, d'altra banda, es considera que en l'àmbit local es redueix la capacitat de control públic, per això, es detecta per part dels nivells supramunicipals un creixent interès per controlar i dominar tot allò que es fa en l'àmbit local.

B. Pacte per a la infància

- Es valora com un document important però potser difícil de portat a terme ("conte de fades"). Un exemple són els serveis socials que estan al mig de la problemàtica sense els recursos necessaris, p.e. per atendre adequadament situacions d'urgència o d'emergència social, quan el sector sanitari té previstos mecanismes per solucionar aquestes situacions.
- Els pactes, taules i circuits tenen un impacte limitat, ja que si es vol treballar allò concret, cal fer-ho des de la proximitat, mitjançant serveis concrets del territori.
- Les taules territorials de barri podrien ser un bon instrument si accepten el treball en xarxa i hi participen els professionals que treballen el dia a dia i no els representants legals de les associacions i institucions, com passa actualment.

Un aspecte clau de les taules és l'organització: qui convoca, com s'organitza, qui determina l'agenda, etc., ja que si s'adopta el treball en xarxa s'ha de fer entre tots.

No hi ha tanta distància entre les taules territorials i les taules locals. Han faltat experiències locals i s'aprecia en alguns llocs una manca de reconeixement.

C. Polítiques per a la infància

- La infància és un col·lectiu poc protegit per les polítiques socials que estan enfocades més des d'una perspectiva més moral que política, els infants no voten, potser caldria debatre sobre les formes de participació en les eleccions d'aquest col·lectiu (p.e. una de les propostes que es fan és que una persona amb fills tingui tants vots com fills). Aquesta és una diferència remarcable en relació a les polítiques p.e. de la gent gran, aquest aspecte és important en uns moments que hi ha competència intergeneracional pels recursos. No sembla tenir-se gaire en compte que aquestes polítiques per a la infància tindran una repercussió després quan siguin adults.
- Es consideren un error les polítiques d'infància adreçades només a donar de menjar, especialment si es fa de manera poc discreta. S'haurien de distribuir els recursos d'una altra manera. En aquesta qüestió i en altres hi ha experiències interessants que no es tenen en compte, s'està perdent un capital acumulat, perquè el curt termini sempre passa al davant.
- Les polítiques que s'estan dissenyant corresponen encara a una altra època. Fins ara les Administracions eren les responsables, els ciutadans els hi delegaven la resolució dels problemes. Però han canviat moltes coses: el paper del treball, el model de família, dels espais públics, increment de l'heterogeneïtat social, les formes de l'exclusió, les TIC, etc. Tot això exigeix canvis en les lògiques competencials clàssiques (sanitat, educació, serveis socials, etc.) on els Estats havien d'actuar i que articulaven a partir d'uns espais (treball, llar/família, etc.), que ara són més fràgils.
- Els canvis caldria fer-los no per categories per cicles de la vida (nen, jove, adult persona gran) sinó tenint en compte les situacions de *disrupció* (on es trenca): separació dels pares, pèrdua de feina, jubilació, etc. Les polítiques podrien girar entorn del cicle de vida, però amb previsió de les actuacions d'emergència pels punts de disrupció.
- Ens trobem en una situació de transició, estan canviant les coses. Una expressió d'aquesta situació és el creixement del tercer sector, el fet que les administracions disposen de menys recursos i que les institucions han de legitimar-se.
- Per a les persones amb escassos recursos la redundància és positiva, els permet poder obtenir recursos de diferents llocs. D'altra banda els recursos arriben a la

gent més informada –no la més necessitada- (efecte Mateu), per això és molt important detectar i això només es pot fer des del territori. Tanmateix, la tendència actual va en direcció inversa, no agrada als dirigents centrals la descentralització perquè no la controlen i no es pot capitalitzar.

Es a dir, encara que les propostes actuals s'adrecin a centralitzar (Reforma Llei de Bases del Règim Local) a la pràctica passa tot el contrari, es desmantella l'Estat del benestar a nivell estatal i en part l'autonòmic i recauen en els serveis socials locals la responsabilitat d'atendre els ciutadans en situació de necessitats, sense instruments legals ni econòmics.

- En la descentralització tampoc tot és positiu, totes les problemàtiques van a parar a les administracions locals però sense recursos, inclús les entitats del tercer sector dels pobles són delegacions de la instal·lada a la capital i disposen de pocs recursos tècnics ni econòmics.

Es considera que als pobles no hi ha massa interès per les polítiques d'infància i que cal tenir en compte que als pobles petits tothom es coneix, amb els avantatges i inconvenients que comporta, i encara funciona cert clientelisme polític.

- Les polítiques precisen d'una doble mirada, una més immediata i una altra a llarg termini, ja que són convenientes les dues dimensions, tot i que sovint aquestes mirades generen incongruències. El professionals moltes vegades segueixen el joc davant d'aquestes situacions tant kafkianes i s'hi acostumen.

D. Propera sessió

Data: 16 de gener de 2014

Horari: de 16h a 19h

Lloc: IGOP - Urrutia

Tema: De l'Estat del Benestar Protector a l'Estat del Benestar Inversor

Coordinació: Pepe Adelantado i Joan Subirats